

Christian Gavalda et Jean Stoufflet:

Droit bancaire (Institutions – Comptes – Opérations – Services)

(Litec – Librairie de la Cour de Cassation, Paris, 1992, 440 стр.)

Познати француски професори трговачког права Кристијан Гавалда и Жан Стуфле објавили су нову књигу под насловом *Банкарско право (Институције – рачуни – послови – услуге)*. Познаваоци ове гране права вероватно се сећају раније књиге двојице аутора *Банкарско право (Droit de la banque)* изашле 1974. године у издању PUF-а. Но, књига о којој ћемо говорити у много чему се разликује од тог њиховог заједничког првенца.

К. Гавалда је професор трговачког и банкарског права на Универзитету Париз I, док је Ж. Стуфле професор на Факултету за правне и политичке науке Универзитета Клермон-Феран I, те је тако и ново њихово дело пре свега намењено студентима као уџбеник за предмет „Банкарско право“, премда аутори кажу да су имали у виду и правнике у привреди, као и адвокате. Књига има два дела, уз неизбежни увод, како то и налажу правила француске методологије излагања материје. У првом делу се излажу проблеми статусног банкарског права, док се у другом делу обрађују банкарске активности (послови).

Први део је подељен у шест поглавља, и то су: 1) Појам банкарских послова и кредитних установа; 2) Положај кредитних установа; 3) Регулисање и контрола пословања кредитних установа; 4) Санкционисање неправилности и третман кредитних установа у потешкоћама; 5) Међународни односи и професионалне организације; 6) Професионалне обавезе.

Други део представљају три поглавља: 1) Банкарски рачуни; 2) Кредитни послови; 3) Банкарске услуге.

С обзиром на то да је банкарско право већ неких тридесетак година самостална грана права и научнонаставна дисциплина на правним и економским факултетима у Француској, аутори нису обратили већу пажњу на садржај и предмет ове гране права, већ су се задовољили давањем једне дефиниције која каже да банкарско право чине правне норме које уређују статус предузећа која се баве „трговином новцем“, као и оне које се примењују на њихове активности. Аутори нам већ на почетку свога рада индиректно казују да ће се бавити националним, француским, банкарским правом, које се одликује високим нивоом разнородности и концентрације. У уводном делу налазимо одсек у коме се на класичан начин обрађује проблем извора права.

У првом делу, који обухвата разматрање проблематике статусног банкарског права, аутори детаљно приказују банкарске организације које послују у Француској. То не чине баш увек доследно, јер када разматрају питање положаја неких организација, симултано дају и основне карактеристике главних послова које обав-

љају банкарске организације (на пример код заједничких и кооперативних банака). Посебна пажња је посвећена институцијама за контролу банака и других финансијских организација, као што су национални савет за кредит, комитет за банкарску регулативу, комитет за кредитне установе и централна банка (Banque de France). Како банкарски систем у Француској има дугу традицију, тако и одређене професионалне организације имају изузетан значај, те их аутори посебно и обрађују. Неизбежно питање професионалне банкарске тајне обрађује се прилично целовито, као и свеукупна професионална одговорност банкара, нарочито у вези са тзв. „прањем новца“ у сумњивим пословима.

У другом делу рада разматрају се питања тзв. „посебног дела“ банкарског права, тј. банкарски послови и уговори. Нарочита пажња је посвећена пословима са банкарским рачунима. Прво су дати неопходни подаци у вези са општим условима за отварање и одржавање рачуна, а потом се разматрају послови са текућим рачунима, краткорочним депозитима и посебним банкарским рачунима (специјални рачуни, рачуни са више титулара и вишеструки рачуни). Кредитни посао као најзначајнији банкарски посао обрађен је на две стотине страница. Полазећи од економске улоге кредита у привреди, приказујући спорадично теоријске недоумице на јасан и експлицитан начин, аутори типолошки класификују кредите на домаће и међународне. Домаћи кредити могу бити краткорочни, средњорочни и дугорочни. Аутори сматрају да не може да постоји необезбеђен банкарски кредит, те тако даље разматрају инструменте обезбеђења кредита. Занимљиво је да са правно-економског аспекта разматрају и кредитирање привреде (привредног развоја) од стране небанкарских институција. Тако сазнајемо да постоје кредити „лицем у лице“ између предузећа која нису ни у каквој организационој (или чак функционалној) вези, као и кредити између предузећа исте групације. Код међународних кредита посебно је обрађен кредит за осигурање послова у спољној трговини (осигурање извозних кредита). У вези са тим пословима аутори залазе и у воде права осигурања, дефинишући на неколико страница и разне врсте ризика у спољној трговини, и начине за њихово „превазилажење“. Након тога разматрају документарни акредитив као начин плаћања у спољној трговини, и то веома детаљно.

У трећем поглављу анализирају се банкарске услуге: послови са чековима, депозитни сертификати, послови у вези са прибављањем информација, послови у вези са издавањем хартија од вредности, послови сефа и међународне банкарске услуге. Банкарске услуге се у овој књизи не разматрају посебно детаљно.

У анексу књиге дата је схема кредитно-банкарског система у Француској, као и текст уговора у Мاستрихту. Након тога следи краћи приказ коришћене литературе и регистар појмова.

Књига *Банкарско љправо* професора Гавалде и Стуфлеа, премда је првенствено замишљена као универзитетски уџбеник, писана је стручним али приступачним језиком, те се њоме могу користити и они којима банкарско право није професија. Прегледност и систематичност такође су обележја ове књиге. У уџбенику су избегнуте многе теоријске контроверзе, изостављени су прикази конфликтних теорија и сучељавања аутора различитих погледа и школа, уз дискретно представљен и уместан избор судске праксе у овој области права. Можда се ауторима може замерити то што је скоро половина књиге посвећена кредиту, али они тај правни посао добро познају, написали су значајно и обимно дело о кредиту (Christian Gavalda et Jean Stoufflet: *Droit du crédit*, Litec, 1990–1991). Међутим, због наклоности аутора према овој области, одређени елементи институције кредита понављају се и спорадично на још неколико места, што је по нашем мишљењу непотребно.

Главна одлика овога уџбеника-монографије јесте систематско настојање аутора да излагање групишу у поглавља, главе, одсеке и параграфе (понекад и потпараграфе), и то према критеријумима који се могу сматрати оправданим и умесним. На тај начин се много јасније излажу поједина питања, што несумњиво олакшава студентима сналажење и усвајање материје. Добра страна овог уџбеника је и у томе што су пасуси означени арапским цифрама. Овакав метод је био нарочито користан при изради абецедног предметног регистра, јер се код појединих појмова упућује на број пасуса а не на страницу, како је то уобичајено у југословенској пракси; а све то свакако помаже студенту у припремању испита из банкарског права. Аутори се нису определили за стављање фуснота на дну странице (како је иначе уобичајено у Француској) већ уместо упућујућих ознака, референцу дају у загради у самом тексту (тзв. Харвард метод). На крају сваке главе налази се кратак преглед коришћене литературе, најновијег датума, по правилу објављене две-три године пре издавања књиге. Упућивања се односе, углавном, на француске изворе, што се ауторима такође може делимично замерити. Часописи су наведени као скраћенице, те је неопходно бити и добар познавалац француске банкарске литературе да би се ушло у траг цитираном извору.

Све у свему, ово је једна изузетна књига, која на најбољи начин представља француско банкарско право. Извесно је да аутори књигу нису првенствено наменили својим колегама, већ онима који су на путу да то постану – студентима. Но, то не значи да и читалац из академских и/или професионалних кругова неће бити задовољан прочитаним. Напротив.

Жељко Шевић